

Net **1800** paslapčių!

Daugiau nei 10 metų rengta
žemėlapių paslapčių knyga!

Lietuva!

DIDŽIOJI LIETUVOS IDOMYBIŲ KNYGA

Rimantas
Šilagalis

OBUOLYS

Net **1800** vietovardžių,
objektų, reiškinų

Daugiau nei 10 metų rengta
žemėlapių paslapčių knyga!

DIDŽIOJI LIETUVOS IDOMYBIŲ KNYGA

Rimantas Šilagalis

TURINYS

Autoriaus žodis	7
Nuo Abisinijos iki Azijos	13
Nuo Babilono iki Burgundijos	39
Nuo Caricino iki Čistyje Prudy	61
Nuo Dakaro iki Džiunglių	67
Nuo Egipto iki Everesto	78
Nuo fjordų iki Fudzijamos	85
Nuo Gagarino miestelio iki Gumbinės	88
Nuo Harlemo iki Holivudo	98
Nuo Ibisos iki Izraelitos	99
Nuo Jangcekiango iki Juros periodo parko	104
Nuo Kalifornijos iki Kuveito	110
Nuo Laisvės statulos iki Lužnikų	141
Nuo Madagaskaro iki Muravjovo	152
Nuo Napoleono trakto iki Norvegijos	175
Nuo Odesos iki Ostravos	180
Nuo Pabaltės sąjungos iki Prūsijos	183
Nuo Raginės iki Rusų Tureikių	204
Nuo Sabilės iki Suvalkų Kalvarijos	225
Nuo Šanchajaus iki šventojo kalno	247
Nuo Taboro iki Tverės	259
Nuo Ugnikalnio iki Ūlos	273
Nuo vaivadijos iki vulkaninio lanko	276
Nuo Zakopanės iki Zelvės	296
Nuo Žaliojo Rago iki Žvaigždžių miestelio	297
Užverčiant knygą...	301
Kartografiniai ir internetiniai iliustracijų šaltiniai	303
Rodyklė	305

AUTORIAUS ŽODIS

Išgirdus žodžius Niujorkas, Sachara, Indija, Meka, Dunojus, Pompėja, piramidė, tundra ar kalnai, prieš akis iškyla didingi reginiai, sunkiai akimis aprėpiamos vietovės, apgaubtos paslaptingo, didingumo aureole. Gimsta svajonė pamatyti tai savo akimis, patirti jų jėgą, o ne tik klausytis kitų keliauninkų įspūdžių.

...Automobilis rieda vingiuotu krašto žvyrkeliu. Prieš gyvenvietę kelio ženklas, kurio mėlyname fone – Užsienis. Prie sodybos darbuojasi vienas kitas užsienietis. Tai ne mirażas, tai tiesa. Kitą kelionės dieną prieš akis – Kalnynai, nors aplinkui daugiau lygumų. Tai irgi ne mirażas.

„Varau į Kaukazą, svainis pirtį žadėjo iškūrenti, o grįždamas dar užšoksiu į Londoną uošvių aplankyti“, – pasigiria sutiktas kaimynas, nešinas anaipol ne didžiulių lagaminu, o tik prekybos centro maišeliu. Prisipažinkime, kiekvienam sukeltų įtarimą toks netikėtas atsakymas į klausimą apie savaitgalio planus. Kaip ir tokios frazės: „Savaitgalį praleidau Amerikoje“, „Vakar buvau Vudstoke“, „Grybavau Arabijoje“. Vis dėlto šie žodžiai gali būti šimtaprocentinė tiesa, nors pradžiai kiek suglumintų. Ne dažnam topteli mintis, kad ir Lietuvoje turime dalelę to, kas yra pasaulyje. Tik mūsųose kitas mastelis. Bet tai suteikia konkrečiai vietai paslaptingo, žavesio, ji tampa turistų traukos objektu.

Taigi, nebūtina išsiruošti tolimon kelionėn po pasaulį. Ataskime ir pamatykime pasaulį Lietuvoje. Nereikės nei vizų, sunkių lagaminų, nei laužyti liežuvį užsienio kalba. Daugelis vietovių paliks tikrai neišdildomų įspūdžių, nors bus visko... Galima sakyti: genys margas, o Lietuva dar margsnė.

Knygose, žemėlapiuose gausu geografinių pavadinimų. Regis, adatos nerastum kur įbesti. Tai įvairių epochų ir ilgų istorijos klodas. Procesas dinamiškas, vieni įrašai atsiranda, kiti dingsta. Kartais žmogus keičia savo vardą, vietovardis taip pat, netgi dažniau. Kiekvienas jų turi savą istoriją. Vietovardžių Lietuvoje tokia gausa, kad visas mūsų kraštas tarsi užklotas vietovardžiais, gyvąja tautosaka: vandens telkinių, kalvų, miškų, pelkių, kaimų, miestelių ir miestų, socialinių reiškinių pavadinimais. Jie santūrus, originalūs, kandūs, šmaikštūs, tikslūs. Pavyzdžiui, Girkalnio valsčiuje didelė bala, kurioje veisėsi begalė varlių, buvo vadinama Varlių Ministerija. Norint susigaudyti kartais reikia sieto. Šį kartą

griebėmės paties tankiausio, pro kurį iškristų tik pasaulietiški, užsienietiški.

Bėgant laikui stiprėjo įvairių kraštų ir tautų ryšiai, tarp jų ir kalbiniai. Tų ryšių pasekmė – aibė nelietuviškos kilmės vietovardžių Lietuvoje. Kalbininkai juos įvardija perkeltinių vietovardžių sąvoka. Tai tarsi kokie atėjūnai ar imigrantai.

Lietuvoje dažniausia pasitaiko XVIII a. ir vėlesni pavadinimai. Lietuvių pažintis su kitais kraštais ir vienkiemių, dvarų, palivarkų kūrimasis kaip iš gausybės rago pasėjo kitų kraštų pavadinimų. Nors tai dažnai viso labo buvo, vaizdžiai sakant, tik kiemas, bet jo vardas apylinkėse plačiai skambėjo. Tai dar ir dėl to, kad jų savininkai buvo gana įtakingi žmonės.

Dažnai šie pavadinimai egzotiški, savotiškai skambantys, tarsi kokie deimantiukai kitų vietovardžių kontekste. Žemių savininkai savo nuožiūra krikščio dvarus, dvarelius, palivarkus, vienkiemius, miškus, o kadangi šie žmonės buvo labiau apsišvietę, daugiau pasaulio matę, tai jų parinkti vardai išskirtiniai. Be to, dvarų šeimininkai dažnai buvo nelietuviai, gyvenę kituose kraštuose, tad nuosaviems dvarams suteikti vardai buvo nelietuviški (pvz., Fliorencija, Šarlotė).

Šie vietovardžiai ne vietinės kilmės, o sukurti svetur ir perkelti į mūsų žodyną. Tai ne tik atskirų pasaulio dalių, kraštų, valstybių, bet ir miestų, upių ar pan. pavadinimai. Kūrybingi žmonės paprastiems vardams suteikė tam tikrą atspalvį (pvz., Argentina virto Argentinka). Įprastą vietovardį pajavairino tarmė, gyvas sąmojis (Maskva – Maksva, Kaukazas – Kaukazėkas). Vietovardžių „imigracija“ vyksta iki šiol: Brazilija, Polinezija... Kiek giliai jie įleis šaknis, parodys laikas.

Dauguma vietovardžių, pateikiamų knygoje, neoficialūs, paprastai juos vartoja vietos žmonės, deja, jų lieka vis mažiau. Tai gyvoji tautosaka, pačių tos vietos gyventojų sugalvoti pavadinimai. Palyginti su oficialiais, jų egzistavimas trumpesnis. Išnykus vietos gyventojams, dažniausiai nyksta ir šie pavadinimai.

Ar kas nors anksčiau yra domėjęs šia tema? Bandymų būta. Retkarčiais populiarioje spaudoje buvo galima užtikti, kad mūsųose yra vienas kitas Paryžius, Kaukazas, viena kita Amerika ir pan. Tarpukariu hidrologas Steponas Kolupaila „Židinyje“ (1933 m., Nr. 7) išspausdino straipsnį „Egzotiškoji Lietuva“. Apie mūsų kaimų egzotinius vardus rašė

žurnalistas Simas Miglinas „Lietuvos aide“ (1938, Nr. 294). 1988 m. „Mokslo ir gyvenimo“ žurnalo 5 nr. apie perkeltinius vietovardžius Lietuvoje rašė kalbininkas Aleksandras Vanagas. Keletą iš užsienio atklydusių vietų vardų reklamai skirtame leidinyje („Pagaminta Lietuvoje“, 1997, Nr. 1) mini geografas Ričardas Baubinas. Vieną kitą kaimą aplankė ir su ten gyvenančiais užsieniečiais kalbėjosi žurnalistas Vitalius Zaikauskas. Įspūdžiai nugulė „Pirmadienio“ (1996 m.) straipsnių serijoje. Tai iš esmės ir viskas.

Žodis „pasaulis“ paslaptinga sąvoką, mūsų atveju – tai pagrindinis knygos herojus. Pasaulis siaurąja prasme – Žemės planeta. Platesne prasme pasauliu gali būti įvardyta visa žmonijos žinoma erdvė. Įvairus tas pasaulio supratimas mūsų pasaulyje. Lietuvių žodis „pa-saulis“ savo pirmine reikšme nurodo, kad tai – „šviesi vieta po saule“ („Lietuvių kalbos žodynas“). Ir kokių tik frazių su pasauliu nėra: Naujasis pasaulis, požeminis pasaulis, baltų pasaulis, gyvūnų pasaulis, garsų pasaulis, Vakarų pasaulis, trečiasis pasaulis, virtualusis pasaulis... Mūsų pozicija – kas po Saule – nėra griežtai apibrėžta.

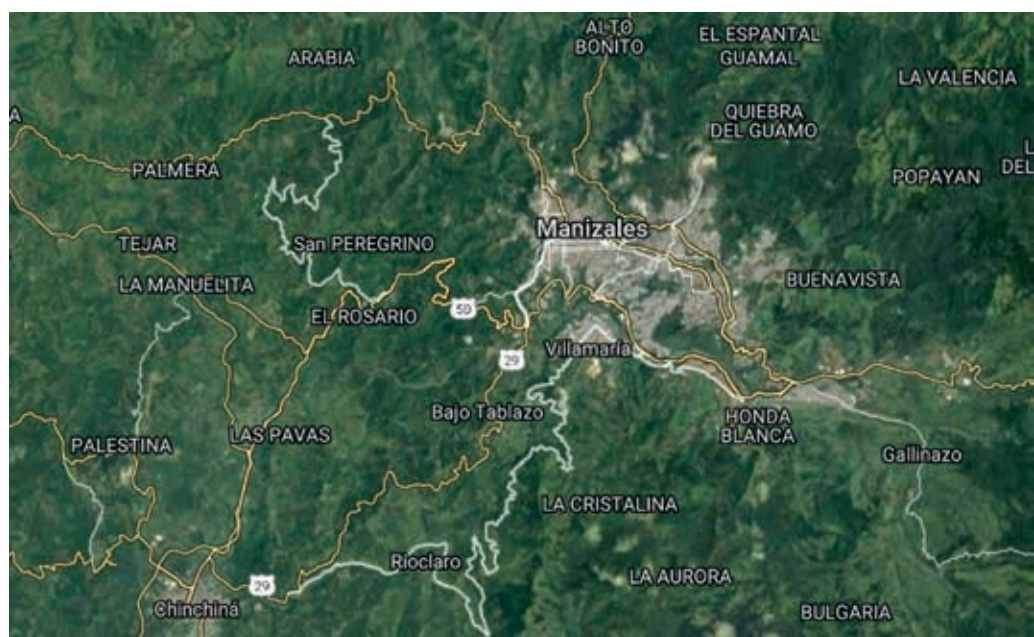
Iš pirmo žvilgsnio žemėlapiuose esantys pavadinimai skirtingi, būdingi konkrečiai vietai, šaliai, regionui, bet atidžiai panagrinėję pastebime, kad jie kartojasi, ir ne vienkartiniai. Neretai vienas nuo kito nutolę net ne šimtus, o tūkstančius kilometrų. Dažnam čia kyla įvairių klausimų... Deja, atsakymą į juos ne visada rasime.

Akies kraštelį trumpai žvilgtelkime į pasaulio žemėlapi. Paryžius – labiausiai turistų lankomas Europos miestas. Norint pasisvečiuoti Paryžiuje, visiškai nebūtina keliauti į Prancūziją. Pasaulyje gausu kitų Paryžių. Jų yra Baltarusijoje, Graikijoje, JAV, Kanadoje, Kinijoje, Meksikoje, Rumunijoje, Rusijoje, Ukrainoje ir kitur.

Rusijos Federacijos Čeliabinsko krašto gyventojai turi savąją Europą: čia galima pabūti ne tik Berlyne, bet ir Varne, Leipce, Paryžiuje, Česmoje, Feršampenuaze.

O dabar žvilgsnį nukreipkime į Okeaniją, į čia ties pusiauju ir laiko keitimosi linija esančią Kiribačio valstybę. Jos Kiritimačio saloje lyg tolimojoje Europoje rasime Lenkiją, Londoną, Paryžių.

Ir kitų kraštų žemėlapiuose primarginta vietovardžių, tarsi ne savo vietoje esančių. Įdomus Kolumbijos žemėlapis, kuriame greta vietinių (čiabuvių) – gausybė „imigrantų“: „Albania, Algeria, America, Andalusia, Arabia, Argentina, Armenia, Baltimore, Barcelona, Belgrado, Berlin, Bolivia, Buenos Aires, Bulgaria, California, Canada, Cartagena, Casablanka, Costa Rica, Cuba, Europa, Filadelfia, Florencia, Florida, Galapagos, Galicia, Gibraltar, Grecia, Granada, Honduras, Italia, Jamaica, Jordania, Las Vegas, Los Angeles, Liberia, Libia, Madrid, Maracaibo, Milan, Nevada, Normandia, Nueva Zelandia, Palmas, Palestina, Patagonia, Portugal, Puerto Rico, Rio de Janeiro, Roma, San Antonio, San Francisco, San Marino, San Pablo, Siberia, Siria, Valencia, Venecia, Venezuela...“

Bulgarija, Palestina, Arabija, Valencija – mūsų akiai įprasti vietovardžiai Kolumbijos žemėlapyje

Niujorko valstijos
žemėlapiio
fragmentas,
1865 m.

Dar vienas analogiškas gausaus iš svetur atkeliavusių vietovardžių susitelkimo pavyzdys. Niujorke, Ontario ežero pietrytinėje dalyje randame Daniją, Kopenhagą, Bremeną, Madridą, Aleksandriją, Turiną, Rusiją, Lenkiją, Norvegiją, Romą, Veroną, Varną, Paryžių, Moraviją, Liverpulį, Palermą, Meksiką, Dubliną, Ženevą, Dresdeną, Italiją, Neapolį, Limą, Bergeną, Graikiją, Libaną, Lisaboną, Sidnėjų, Oksfordą, Arabiją, Švediją, Stokholmą, Potsdamą, Belfastą, Livoniją, Rygą...

Eldoradą taip pat galima rasti ne vienos valstybės žemėlapiuose. Pavyzdžiui, Venesueloje, Meksikoje, Kolumbijoje, Kanadoje yra miestų, pavadintų Eldorado vardu. Vien Jungtinėse Amerikos Valstijose yra 13 miestų tokiu pavadinimu.

O štai knygų puslapiuose, spaudoje, turizmo informacijoje gausu ir tokių vietovių apibūdinimų.

Vienišas uolos pilonas, stūksantis pietinėje Ramiojo vandenyno dalyje, į rytus nuo Australijos, – aukščiausia

vientisos uolos smailė pasaulyje – Balo piramidė. Neverta jos ieškoti žemėlapyje. Ši piramidė tokia maža, kad žemėlapyje tik nedidukas taškelis. Jos aukštis 550 m, turi ir kitą vardą – Australijos Everestas („Didieji pasaulio stebuklai“, „Alma littera“, 2006).

Saksonijos žemės sostinė Drezdenas, kurį supa pasakiško grožio kraštovaizdis, anksčiau, o ir dabar vadinamas Elbės Florencija, Saksonijos Florencija, Saksonijos Šveicarija.

Nemažai šalių ir šiandien turi savų Versalių, primenančių prancūzų šedevrą. Pavyzdžių apstu: Švedijos Versalis – Drotningholmo dvaras, Latvijos Versalis – Rundalės rūmai, Moroko Versalis – Meknesas, Vokietijos Versalis – Sansusi rūmai. Austrijos Versalis – Šionbruno rūmai ir t. t.

Amerikos Egiptas – Meksika. Aprašant šią šalį, kaip ir afrikietiškąją, neapsieinama be tokių sąvokų kaip: civilizacija, senovės griuvėsiai, piramidės, šventyklos, pasaulio paveldas, keliautojų rojus ir kt.

Nors tai
kaimas
vaiduoklis,
bet užtai Maču Pikču
vadinamas

Dagestane apleistą Gamsutlo kaimą vietiniai vadina Dagestano Maču Pikču.

Vienas garsiausių ir vaizdingiausių Italijos kalnų kurortų yra Kortina d' Ampecas. Šis Dolomitinių Alpių karaliene vadinamas Italijos Alpių kurortas dar garsėja kaip itališkasis Monakas.

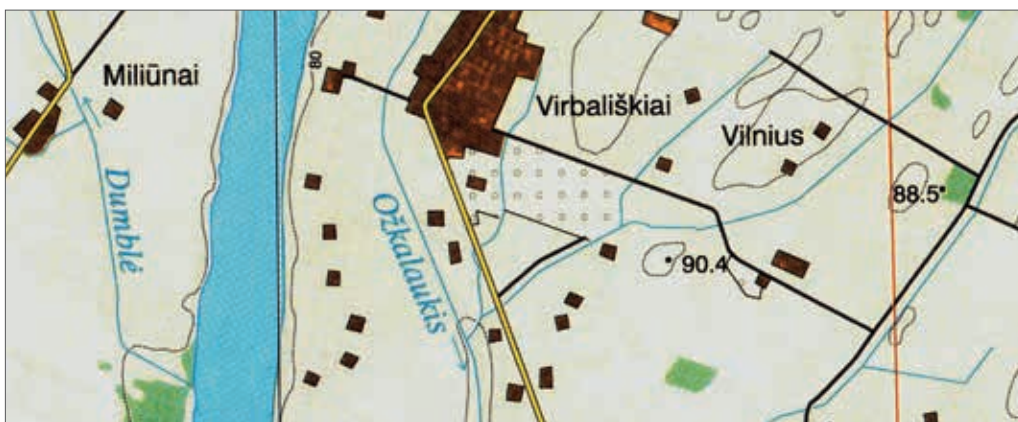
Tai galima tęsti, bet galima ir sustoti, nes tokių ir panašių pavadinimų ne šimtai, o tūkstančiai. Vieno vokiečių žurnalo duomenimis, vien Berlynų pasaulyje iš viso yra 118.

Žmonės turi antrininkus, vietovės taip pat. Kaip ir pasaulyje, taip ir Lietuvoje dažnas geografinis objektas turi antrininką. Yra ne vienas Aukštadvaris, Mažeikiai, Trakai... Upių tėvas Nemunas turi antrininką Nemuną Pakruojo rajono Rozalimo girininkijos valdose. Vilnius – Vilnių, deja, jau reikia sakyti „turėjo“, šiauriau Kupiškio – liko tik kapinaitės ant kalniuko, jose atgulė ne viena vilniečių karta. Didelio kaimo būta. Šiaulėnų krašto Vilniaus jau veltui ieškotume naujausiuose žemėlapiuose.

Mažai žinomas
Nemunas

Čia Vilnius
jau tik vietovardis

Šio Vilniaus
jau nerasime
šių laikų
žemėlapiuose,
1938 m.

Rengiant knygą naudotasi daugybe šaltinių. Pagrindinių informacijos šaltinių grupės:

- Vikipedija ir kitos internetinės svetainės;
- duomenų bazės (<http://lkiis.lki.lt/>; <http://lvvgdb.lki.lt/>; <http://nbdb.libis.lt/> ir kt.);
- kartografinių duomenų bazės (<http://polski.mapywig.org>; <http://polona.pl/>; <https://www.geoportal.lt>; <https://www.davidrumsey.com/> ir kt.);
- žemėlapiai, planai, atlasai (VĮ Valstybinio žemėtvarkos instituto (buvęs Respublikinis žemėtvarkos projektavimo institutas) ūkių, girininkijų planai M 1:10 000, Lietuvos topografiniai žemėlapiai M 1:10 000 ir M 1:50 000 (Valstybinis aerogeodezijos institutas), sovietiniai topografiniai žemėlapiai, Lietuvos štabo topografiniai žemėlapiai M 1:100 000 ir M 1:25 000, kosminio vaizdo žemėlapiai, vokiški ir lenkiški topografiniai žemėlapiai, carinės Rusijos įvairių mastelių žemėlapiai, internetiniai žemėlapiai, „Lietuvos kelių atlasas“ („Alma littera“, 2011) ir kiti);
- Vilniaus universiteto Geografijos ir kraštovarkos katedros žemėlapių archyvas;
- autoriaus žemėlapių archyvas;
- spauda, žurnalai, laikraščiai (įvairių metų respublikinė ir regioninė spauda, įvairių sričių mokslinė literatūra);
- knygos, žinyai, enciklopedijos („Lietuvos apgyventos vietos: Pirmojo visuotinio Lietuvos gyventojų 1923 m. surašymo duomenys“, 1925; „Lietuvos Respublikos 2011 metų gyventojų ir būstų surašymo rezultatai“ (Lietuvos statistikos departamentas), 2013; B. Kviklio „Mūsų Lietuva“, 1989–1992, t. 1–4; „Lietuvos vietovardžių žodynas“, I, II, III, IV tomai; kraštotyros literatūra ir t. t.);
- bukletai, informaciniai leidiniai apie keliones ir lankytinus objektus;
- žmonių atsiminimai, pasakojimai.

I knygą pateko įvairiais laikotarpiais egzistavę vietovių pavadinimai. Nėra čia jie skirstomi į buvusius ar dabar esančius (nors kai kur apie tai užsimenama). Kaip žmogus palieka atminimą, taip ir vietos vardas ilgai dar išlieka, o naujuose dokumentuose jo jau ir negalima rasti, nebent archyvuose.

Gyvenimiškas pavyzdys. Baisogala. Nelabai didelė ir ne tokia baisi, kaip gali pasirodyti iš pavadinimo, gyvenvietė Radviliškio rajone. Autorius čia ieškojo Amerikos, kurią spaudoje tik su žiburiu buvo galima užčiuopti. Sugluminu tai, kad pirmieji užkalbinti vietos gyventojai, tiksliau, iš bažnyčios grįžtančių moterėlių trijulė, į klausimą, kur čia toji Amerika, iš karto nurodė tikslią jos vietą. „Taigi aš

Amerikoje gyvenu“, – nusišypsojo viena iš užkalbinto pulkelio ir ranka mostelėjo Amerikos kryptimi. Vadinasi, gero šimtmečio faktai nepamiršti. Tai kaipgi galima vietos vardus skirstyti į esančius ir išnykusius (tuos, kurių nebėra oficialiuose dokumentuose), jei jie perduodami iš kartos į kartą ir gyvi žmonių atmintyje. Juos prisimename lygiai taip pat, kaip ir išėjusius žmones. Vietovardis, kaip ir žmogus, savo vardą įrašo istorijoje aukso raidėm. Išnykę fiziškai, jie gyvi rašytiniuose šaltiniuose, žemėlapiuose ar senolių pasakojimuose. Žiūrėk, dar medis ar sulaukėjusios obelys auga toje vietoje, pamato akmuo kyšo iš po žemių, o gal ir šulinys atsilaukęs. Nors nieko, atrodo, nelikę, bet tai gali būti pažintinis objektas.

Daugelis vietovardžių užrašyti dar tarpukariu. Šiandien identifikuoti ar nustatyti jų geografinę padėtį gana keblu. Yra kelios to priežastys. Jau nėra žmonių, kurie žinotų tą vietovę. Laikui bėgant pasikeitė jos paskirtis ir naudojimo būdas, palyginti su užrašytuoju. Kita priežastis – aprašymo netikslumai, kai vieta nurodoma pagal artimiausią miestelį, o iki tos vietovės – ne vienas kilometras. Pagaliau išnyko orientyrai, prie kurių buvo „prižišta“ vietovė ir kt. Tai lėmė, kad dalis pavadinimų žemėlapyje gali būti kiek „pasiklydę“.

Problemiška buvo apibrėžti, ką laikome vietovardžiu. Problema ta, kad riba tarp tikrinio žodžio ir bendrinio ne visada lengvai nusakoma (pvz., Mažasis Paryžius ir mažasis Paryžius, Aukso Kalnas ar Aukso kalnas ir pan.).

Retas iš knygoje pateiktų faktų yra patekęs į turizmo žinytus ar kur nors kitur būtų plačiau viešinamas. Tai faktai, kurių dažnai nerasime nei enciklopedijose, nei Vikipedijoje, pagaliau ir informacijos galiūnas gūglas šiuo atžvilgiu gana šykštus.

Autoriui nepavyko rasti ir pamatyti visų aprašomų vietovių – pasirodo, kad krašto pažinimo našta ne tokia ir lengva, kaip iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti. Todėl prašytume atleidimo už galimus netikslumus. Leidinyje nesiekėme idealaus tikslumo. Pasitaikiusius nesklandumus galėjo lemti naudoti šaltiniai. O jei kas, besidomėdamas savo kraštu, užtiks ką nauja ar autoriaus netikslumą – tebūna atradimas skaitytojui. Ieškantis baltų dėmių tikrai ras. Tai nėra mokslinė studija. Šioje knygoje nėra įmantrių sąvokų, reikalaujančių turėti po ranka dar ir aiškinamąjį žodyną. Tai tiesiog – įdomioji geografija.

Pakeliamume po neaprėpiamą pasaulį... Lietuvoje. Misią „Aplink pasaulį per 80 dienų“ įmanoma kiekvienam.

Pastaba.
Gatvių, skverų, aikščių
pavadinimai ir pan.
nebuvo šio darbo
akiratyje.

Daug fantazijos čia nereikia: Azija – tai Aukštaitija, Amerika – galbūt Dzūkija. O ir Žemaitija, Sūduva, Mažoji Lietuva irgi neliktų be žemyno. Tokioje kelionėje daug kur galbūt kelių pastos javų laukas, tamsus miškas arba išvis nebus nei kelio, nei takelio. Bet viską galima įveikti, jei yra tikslas, užsispyrimas, noras tai pamatyti, o gal tik pabūti. Anot 1937 metais išleistos knygelės „20 kelionių po Kauno apskritį“ autorių, „kelionė be vargo – tik tikslas be darbo“.

Noriu pareikšti nuoširdžią padėką žmonai Linai už bendras išvykas į nuošaliausius Lietuvos kampelius (už drąsą miegoti naktį palapinėje ant kurmių varpomos žemės), už pagalbą tvarkant rankraštį (nosinių ir kabelių pašlavinėjimą), už knygos idėjos palaikymą (ir nuolatinį mygimą ją pagaliau užbaigti).

Nuo ABISINIJOS iki AZIJOS

Profesorius Česlovas Kudaba Ignalinos rajone, Vaicekave esančią tėvų sodybą laikė savo gimtine. Pelkėto būta to krašto. Prasidėjus melioracijos vajui, sodyba buvo sunaikinta. Todėl, profesoriaus žodžiais, „visam svetui mes – Užubalis“. Vaicekavo krašto žmonės žinojo, kad Užubalyje yra **Abisinija**, o jo gyventojai – abisinai.

Čia būta Vaicekavo –
lietuviškosios Abisinijos

Ignalinos krašte, piečiau Dūkšto, tarp Dysnų ir Dysnykščio ežerų yra pusiasalis, vos ne kaip sala. Jame – keli kaimai. Ši vietovė sunkiai pasiekiamą, tad buvo vadinama **Abisinija** – tarsi pasaulio pakraščio simboliu.

Istorinės Vismantų Abisinijos vieta

Dar viena **Abisinija** buvusi Vismantų krašte (Pakruojo r.) prie miško, greta Švedijos. Kadaise į šį kraštą atsikėlė vienas barzdotas žmogus. Visi ten gyvenantys pradėti vadinti abisiniais, o tas barzdočius tituluotas abisinų karaliumi. Šiame krašte pavardės kartojos, ir net ne vieną kartą. Laiškanešiai, pasilengvindami sau dalį, prie žmogaus pavardės pridėdavo tos vietovės, kurioje jis gyvena, pavadinimą. Ir laišką jau nešdavo, pavyzdžiui, adresatui Grigaliūnui-Abisinui.

Pokariu partizanai aktyviausiai kovojo miškingose vietovėse. Viena jų buvo ir Ignalinos krašte. Ažvinčių miškuose veikė Vytauto apygardos Tigro rinktinės kovotojai. Nemažai laiko stovyklaudami praleido Dūdų–Bališkių kaimų rajone, jų vadinamoje **Abisinijoje**. Partizanams čia žmonės buvo labai palankūs, tikri lietuviai patriotai.

Ir daugiau mūsų **Abisinijų** esama: šis vietovardis taria mas Gelvonų (Širvintų r.), Kunionių (Molėtų r.), Sintautų (Šakių r.), Vadžgirio (Jurbarko r.), Želvos (Ukmergės r.), Mielagėnų (Ignalinos r.), Žaiginio (Raseinių r.) ir kitų vietų dažniausiai senosios kartos žmonių lūpomis. Yra ir tokių, kurie pasakytų gyvenę Abisinijoje, – taip buvo vadinama

Stačiūnų kaimo (Pakruojo r.) dalis. Abizinija – tai irgi ta pati Abisinija, tik Pagrynių kaimo (Šilutės r.) vietiniams žmonėms suprantamas vietovardis. Istorijos puslapiai mena, kad Linkaičiuose (Radviliškio r.) prie geležinkelio irgi buvusi Abisinija.

Afrikos savanų ir pusdykumių kraštovaizdį galima išvysti šalia Vilniaus esančiame kaime. **Afrika** Lietuvoje – tai ferma, kurioje auginami didžiausi pasaulyje paukščiai – afrikiniai stručiai. Afrikos šeimininkas sako, kad ir sava Australija gali pasigirti – strutis emu šio kraštovaizdžio akcentas. Dviejų žemynų pasirodė mažoka. Tad Barkiškių kaime jau žirgluoja ir strutis nandu – Pietų Amerikos paukščių karalius. Įsigyti tokią kontinentų kolekciją šeimininką paakino fermoje dažnai apsilankančios moksleivių ekskursijos.

Pasklaidžius „Lietuvos vietovardžių žodyną“ (I t., 2008), galima rasti ir daugiau Afrika vadinamų vietovių ir geografinių objektų. Tai bala (Rokiškis), dirva (Tytuvėnai), ganykla (Darbėnai), kaimo dalis (Rusnė), loma

(Joniškėlis), miškas (Darbėnai), pieva (Rokiškis), upelio dalis (Grūžiai, Pasvalio r.). O štai Kentaučių kaimo (Mažeikių r.) dalis turėjusi Aprikos vardą.

Švenčiaviškio girioje (Šilavoto apyl.) buvo laukymė, vietinių gyventojų vadinta Pesliuke, – tai peslių ir vanagų perėjimo vieta. Pokaryje, laisvės kovų metais, ši vieta buvo besislapstančių vyrų prieglobstis. Vietos partizanai šią laukymę praminė **Afrika**.

Afrika Lietuvoje (Barkiškių kaimas)

Pilies (o tuo metu M. Gorkio) gatvės viešbutis-restoranas „Narutis“ žargonu buvo pakrikštytas **Afrika**. Taip vadintas dėl to, kad viduje prie durų augo didelis fikusas. Nebuvo kuo nors labai ypatingas restoranas, asortimentas buvo kuklus, bet Vilniaus jaunimas mėgdavo „Afrikoje“ leisti laiką. Gražinus salę Signatarų namams, iš Afrikos nekas ir beliko.

Ar dar kas
mena čia
buvusią
Afriką?

Lietuvos ūkininkai jau užaugina ne vien mums įprastų daržovių, vaisių, prieskonių derlių. Atkeliauja egzotiškų kraštų augalų. Tam tikslui naudojamos ir tų kraštų agrarinės technologijos. **Afrikietiškas daržas** jau veši ir Lietuvoje, Anykščių rajone.

Aknysta (latv. *Aknīste*) – miestas Latvijoje, prie Susėjos upės, netoli Lietuvos sienos, apie 10 km į šiaurės rytus nuo Juodupės. 1921 m., kai Kauno gubernijai ir Alūkstos apskrčiai priklausiusios etninės lietuvių žemės iki Susėjos upės buvo iškeistos į Šventosios pajūrį, Aknysta buvo atiduota Latvijai.

Aknystoje ir valsčiuje iš seno gyventa lietuvių. 1925 m. valsčiuje buvo 408 lietuviai. **Aknysta** – 18,2 km ilgio upė Rytų Lietuvoje, kairysis Šventosios intakas. Išteka iš Aknystelio ežero Utenos rajone. Anykščių rajonu nuvingiuoja į šiaurės vakarus ir įsilieja į Šventąją ties Antupiais.

Upė Aknysta

Duobužiai – kaimas Molėtų rajone, Videniškių seniūnijoje. 2011 m. surašymo duomenimis, kaime buvo 37 gyventojai. Vietinis kaimo vardas – **Albanija**.

Aleksandrija – kaimas Skuodo rajone, prie Skuodo–Mažeikių kelio. Pradžioje kaimas vadintas Truikinais (*Trokiny*), vėliau Žemaičių vyskupo Aleksandro Sapiegos garbei pradėtas vadinti Aleksandrija. Teigiama, kad jis pirmasis apie 1660–1667 m. pastatė medinę koplyčią. Žemaičiai ją vadino Aleksandrava. Nedidelis bažnytkaimis XIX a. buvo valsčiaus, sovietmečiu, nuo 1950 m. – apylinkės centras. Atkūrus Nepriklausomybę, Aleksandrija 1995 m. tapo seniūnijos centru. Pasaulio žemėlapyje, suprantama, garsiausia – Egipto Aleksandrija, bet jų yra ir kitur: Rumunijoje, Graikijoje ir kt.

Aleksandrija tarpukario Latvijos 1:75 000 mastelio žemėlapyje

Aleksandrija – tai sena vietovė šalia Šiaulių, kurioje buvo gyventa jau XI–XIII amžiuje. Dabar tai Šiaulių priemiestis, 3 km į rytus nuo miesto centro, abipus kelio į Kairius ir Radviliškį. Apylinkės kalvotos, trykšta keli šaltiniai, garsėjantys gydomosiomis savybėmis. Manoma, kad apie 1760 m. čia buvo įkurtas dvaras. 1795 m. jis ir kaimas atiteko Jekaterinos II favoritui Platonui Zubovui. Grafiui nepatiko buvęs vietovės pavadinimas – Lepšiai. Šis dvaras grafo Nikolajaus Zubovo žmonos Aleksandros garbei buvo pavadintas Aleksandrija. XIX a. pab. – XX a. pr. Aleksandrijoje augo gražus pušynas, jame vyko pirmoji Šiaulių gegužinė, kurioje dalyvavo Jonas Jablonskis, Žemaitė, Povilas Višinskis.

Aleksandrija Šiaulių priemiestyje, 1936 m.

Aleksandrijos centro akcentas (Skuodo r.)

Aleksandrijos riboženkliis prie Šiaulių

Aleksandrija – kaimas 2 km į pietryčius nuo Kupiškio, abipus kelio į Anykščius, išsikūręs Mirabelio dvaro žemėse. Čia žmonėms ištikdavę įvairiausių nesėkmių: dingdavo arkliai, baloje įklimpdavo vežimai, užpuldavo plėšikai. Todėl ši vieta dar XVIII a. pab. buvo pavadinta Bėda. O Aleksandrijos vardas minimas nuo 1898 metų.

Aleksandrija šalia Kupiškio, 1995 m.

Iki XIX a. pr. dabartinė Vilniaus Žvėryno teritorija buvo vadinama abiem vardais: senuoju – Saltoniškės ir naujuoju – Žvėrynas, o XIX a. jai visiškai prigijo Žvėryno pavadinimas. Miestiečiai labai mėgo Žvėryną, į jį plūdo ne tik gyventi, bet ir pramogauti, poilsiauti. Todėl 1900 m.

Vilniaus miesto dūma nutarė Žvėryną įtraukti į miesto ribas. 1902 m. Rusijos imperatorius Nikolajus II patvirtino Žvėryno prijungimą prie Vilniaus miesto. Tuo metu Žvėryno pavadinimas buvo oficialiai pakeistas į **Aleksandrijos**. Deja, šis pavadinimas tarp vilniečių neprigijo.

Aleksandrija ir Žvėrynas 1898 m. Vilniaus plane

Vilniaus Aleksandrijos kampelis

Skaitykite likusius
304 iš **320** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykle.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Net 1800 pasaulio vietovardžių, geografinių reiškinių ir objektų, kuriuos rasite ir Lietuvos žemėlapyje!

Po Lietuvą jus vedžiojo, lydėjo, rodė kelią ne viena gražiai ir gausiai išpūdingais vaizdais iliustruota knyga ar fotoalbumas.

Tačiau ar žinote:

- ✓ kad Žemėje yra anaip tol ne du ašigaliai;
- ✓ kad Eldorado buvo galima ieškoti ir mūsų krašte;
- ✓ kur Lietuvoje paslėpta Laisvės statula;
- ✓ kad sala savo dydžiu gali praaugti patį ežerą;
- ✓ kodėl buvo sunku įkopti į Dunojaus kalną (285 m);
- ✓ kad Anglija žmonių kalba – „išdegusi žemė“;
- ✓ kad šalia Vilniaus būta tikrų tikriausio Černobylio;
- ✓ apie išskirtinį žydų žemdirbių kaimą Lietuvoje;
- ✓ kad Lietuvoje – Marijos žemėje – yra Marijos žemė;
- ✓ kad Virbalyje kadaise buvo viena moderniausių ir prabangiausių Europoje 225 m ilgio geležinkelio stotis, vadinta Vatikanu Romoje.

Šioje knygoje Jus pasitiks ne kraštovaizdžiai, miestų veidai, o pasaulio vietovardžiai, geografiniai reiškiniai ir objektai – geografinės įdomybės, kurias Vilniaus universiteto Geomokslų

instituto Geografijos ir kraštotvarkos katedros darbuotojas Rimantas Šilagalys rinko daugiau nei 10 metų.

Prisiminsite pasaulio geografijos ir istorijos sąvokas, išpraustas mūsų krašto žemėlapyje.

Tad knygą į rankas, o gal su ja lipam į automobilį, šokam ant dviračio ar spiriamės į patogius batus... ir į kelionę aplink pasaulį po Lietuvą!

KNYGA APIE LIETUVOS ĮDOMYBES

Jeigu jūs domitės Lietuvos geografija ir istorija, jums patinka ieškoti šalies įdomybių ir keistenybių, privalote perskaityti knygą „Didžioji Lietuvos įdomybių knyga“.

ISBN 978-609-484-662-5

www.obuolys.lt
Knygos pigiau, įdomybės ir ištraukos nemokamai

KITI FORMATAI:
Audio knyga
Klaudykla.lt

Elektroninė knyga

Viršelio dizainas: © Shutterstock
Skaitantis žmogus yra gražus